

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام و حقوق حیوانات

در

فقه و اسناد اسلامی

نویسنده:

دکتر سید حامد شیرازی بهشتی ها

استادیار دپارتمان کلینیکال پاتولوژی دامپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

سمیه سبزیان

کارشناس ارشد فقه و حقوق

سرشناسه	: شیرازی بهشتی‌ها، سیدحامد، ۱۳۶۰ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: احکام و حقوق حیوانات در فقه و اسناد اسلامی/ نویسنده سیدحامد شیرازی بهشتی‌ها، سمیه سبزیان.
مشخصات نشر	: آشتیان: حماسه سخن، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۱ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۵۹۵-۲-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: حیوان‌ها (فقه)
موضوع	: (Animals Islamic Law*)
موضوع	: حمایت حیوان‌ها (فقه)
موضوع	: (Animal welfare Islamic law)
موضوع	: حقوق حیوان‌ها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: -- IslamAnimal rights -- Religious aspects
شناسه افزوده	: سبزیان، سمیه، ۱۳۶۰ -
رده بندی کنگره	: ۶/۱۹۸BP
رده بندی دیویی	: ۳۷۴/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۷۵۷۴۸
اطلاعات رکورد	: فیپا
کتابشناسی	

عنوان: حکام و حقوق حیوانات در فقه و اسناد بین المللی
 پژوهشگر: دکتر سید حامد شیرازی بهشتی‌ها و سمیه سبزیان
 طراح جلد: مرکز آفرینش های هنری راه
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۵۹۵-۲-۰
 چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰
 شمارگان: ۱۰۰۰
 بها: ۵۵۰۰۰۰ ریال

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

انتشارات حماسه سخن

ایران، قم، بلوار جمهوری، نبش کوچه ۵۰/۱، مجتمع الهیه ۱، طبقه ۷، واحد ۱۶

Email: Hamaseh.Sokhan.Publication@gmail.com

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است

کد پستی: ۳۷۱۶۷۵۱۹۹۴

www.hamaseh-sokhan-pub.ir

در فقه اسلامی، حقوق و وظایفی برای انسان با عموم حیوانات اهلی و غیراهلی وجود دارد که حدود مرز رفتارهای مشروع و نامشروع را مشخص می‌کند. از دیدگاه اسلام، حیوانات نیز مانند انسانها روح غیرمادی دارند که به واسطه آن از نوعی هم‌زیستی برخوردارند که از دنیا آغاز شده و تا روز رستاخیز ادامه دارد.

اگر حیوانی به علت بیماری یا چیز دیگری در خطر باشد، بر یابنده جایز است که بدون ضمان، حیوان را در اختیار گرفته و واجب است بر حیوان انفاق نماید. این حکم واجب کفایی است. پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «هرگاه هنگام غذا خوردن، سگی پیش رویتان باشد به آن غذا بخورانید؛ زیرا همانند آه مظلوم و نفس محروم است.» (روایت مجمع النورین، ص ۲۷).

گروهی از حیوانات اهلی هستند که مالک مشخصی ندارند که در فقه به عنوان «لقطه» و در اصطلاح حقوق «بی‌پناه» می‌نامند. تغذیه این حیوانات بر مردم جایز است، اجر اخروی داشته و نیز بر فرد یابنده واجب است و از سوی اخلاق اجازه و ترک حیوان را نمی‌دهد تا خود حیوان بمیرد. این حیوانات به دلیل احترام روح بلند به‌طور شایسته تغذیه و نگهداری شوند.

امام خمینی (ره) درباره حیوانی که گم شده می‌فرماید: «اگر حیوان به علت بیماری یا چیز دیگری در خطر باشد، بر یابنده جایز است که بدون ضمان حیوان را در اختیار گرفته و واجب است بر حیوان انفاق کند. این حکم واجب کفایی است، بر هر کسی لازم است و فراتر از قانون اخلاقی است.»

در تأمین آب و غذای حیوان باید به سلامت جسمی و منزلت روحی حیوان نیز توجه داشت؛ بنابراین پسندیده نیست به حیوان غذای مکروه (مسکرات) نوشانید.

در رابطه با بررسی اخلاقی و نحوه رفتار با حیوان، حدیثی از امام حسین (علیه السلام) داریم: «از ظلم به کسی که در برابر تو به جز خدا کسی را ندارد، بپرهیزید.» (الکافی، ج ۲، ص ۳۳۱). حیوانات همچون انسان دارای شعور، فهم و عاطفه هستند. دنیای حیوانات دنیایی است که اگر با دقت به آن بنگریم، نکته‌های اخلاقی زیادی را می‌توانیم از آن بیاموزیم. مجموعه حیوانات که در عالم وجود دارند با خالق خویش ارتباط دارند و از درک، فهم و شعور بالایی برخوردارند. خداوند متعال به حیوانات چهار خصلت را عنایت کرده است: ۱.

شناخت خالق خود؛ ۲. شناخت چگونگی پی‌جویی روزی ۳؛ ۳. شناخت نر از ماده؛ ۴. ترس از مرگ.

درباره حقوق حیوانات به‌طور صریح در کتاب مقدس قرآن از آن یاد شده است. ولی در عمل به آن بسیار بی‌توجهی شده است. آدمیان حقوق حیوانات بی‌پناه را ضایع کرده و در حقیقت آموزه‌های دینی و فرهنگی خود را زیر پا گذاشته‌اند. حیوانات دارای درک و شعور بوده و امت‌هایی مثل ما هستند و به سوی پروردگار خویش رجعت می‌کنند، (امم امثالکم). حیوانات، خوبی، بدی، درد و رضایت را احساس می‌کنند و جهان اطراف خود را می‌شناسند و با آن ارتباط برقرار می‌کنند؛ زیرا حیوانات دارای روح هستند (از تو درباره روح می‌پرسند) هرچند برای ما انسان‌ها درک حیات و شعور همه موجودات عالم ممکن نیست.

خدا را شاکرم که به من این فرصت را داد تا درباره بهترین مخلوقاتش تأمل نمایم و درباره حقوق حیوانات و نگرش‌های حقوقی - اخلاقی آنان پژوهش کرده و حاصل آن را در این کتاب در اختیار شما قرار دهم. یا رب مباد کسی را بی‌عنایت مخدوم (حافظ) بی‌مزد منت بود هر خدمتی که کردم.

دکتر سید محمد سیرازی بهشتی‌ها و سمیه سبزیان

تابستان ۱۴۰۰

فهرست مطالب

فصل اول: حقوق حیوانات در فقه اسلامی

۱	حقوق حیوانات در فقه اسلامی
۳	حقوق حیوان در حفظ و نگهداری
۴	روایتی از پیامبر (صلی الله علیه و آله) درباره حیوان ناظر غذا
۷	تغذیه حیوانات اهلی بدون مالک (بی پناه)
۹	میزان آذوقه
۱۰	پاداش آب دادن به حیوان تشنه
۱۱	حق بهداشت و درمان حیوان
۱۱	بررسی های اخلاقی و نحوه رفتار با حیوان
۱۳	پی کردن حیوان
۱۷	حمایت عاطفی از حیوانات
۱۸	حق تولید مثل در حیوانات
۲۱	آمیزش دادن حیوانات ناهمجنس
۲۲	داغ نهادن بر حیوان
۲۴	به جنگ انداختن حیوانات
۲۴	بهره وری و توان حیوانات
۲۵	تیراندازی به حیوان (شکار حیوان)
۲۵	ممنوعیت شکار جوجه پرند قبل از پرواز
۲۶	فلج کردن حیوان قبل از ذبح
۲۷	حقوق حیوان در سیره ائمه اطهار
۲۸	حمایت عاطفی از حیوانات
۲۹	حیوان ناظر به غذا
۲۹	آسیب شناسی حیوانات از دیدگاه فقه اسلامی
۳۰	خون ریزی
۳۲	درباره واجب بودن نفقه حیوان
۳۵	گربه ای برای گربه کور دیگری غذا می برد

۳۷	شعور حیوانات در دفاع از خودشان
۳۸	حقوق حیوانات از دیدگاه صاحب جواهر کلام:
۳۸	تدبیر در خلقت چهارپایان و حیوانات اهلی
۳۹	پناهی برای حیوانات بی‌پناه باشیم
۴۱	پاداش معالجه کردن سگ بیمار
۴۱	نذر طبیعت
۴۳	محبت کردن و درمان کردن
۱	فصل دوم:
۱	حقوق حیوانات
۱	در کشور ایران اسلامی

فصل دوم: حقوق حیوانات در کشور ایران اسلامی

۴۷	حقوق حیوانات در کشور ایران اسلامی
۴۸	لزوم حفاظت از حقوق حیوانات
۴۹	لایحه حمایت از حیوانات
۵۱	تسبیب
۵۲	مالکیت
۵۳	غصب
۵۳	اجاره حیوان
۵۶	رییس مرکز مجازی پژوهش‌های راهبردی دامپزشکی
۵۹	زبان حال حیوانات بی‌پناه
۶۲	لزوم حفاظت از حقوق حیوانات
۶۳	لایحه حمایت از حیوانات
۶۴	تسبیب
۶۵	مالکیت
۶۶	غصب
۶۷	اجاره حیوان
۶۸	رییس مرکز مجازی پژوهش‌های راهبردی دامپزشکی

فصل سوم: حقوق حیوانات در اسناد بین‌الملل

۷۷	حقوق حیوانات در اسناد بین‌الملل
۷۷	نظریه امانوئل کانت درباره حقوق حیوانات
۷۸	حقوق حیوانات و مجازات حیوان‌آزاری در کشورهای بین‌المللی
۸۱	روز جهانی حقوق حیوانات
۸۲	حقوق حیوانات و قوانین حمایت از آنها